

Anna Dunin-Dudkowska¹

 <https://orcid.org/0000-0003-2102-7117>

GATUNKI WYPOWIEDZI PISEMNYCH W GLOTTODYDAKTYCE A EGZAMINY CERTYFIKATOWE Z JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO

Streszczenie: Artykuł ma na celu wskazanie polskich gatunków wypowiedzi, zalecanych do czynnego lub biernego opanowania przez uczących się polszczyzny, których znajomość wymagana jest na państwowych egzaminach certyfikatowych z języka polskiego jako obcego. W *Standardach wymagań egzaminacyjnych*, będących załącznikiem do Ustawy o języku polskim z 1999 r., ustawodawca wyszczególnia wypowiedzi gatunkowe przewidziane do opanowania na poszczególnych poziomach biegłości językowej. Repertuar form wypowiedzi przewidzianych na poszczególne poziomy nauczania przedstawiony jest w *Programach nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2* (Janowska i in. 2011). W artykule, na tle koncepcji gatunku i wzorca gatunkowego Marii Wojtak, przedstawiony został wachlarz wymaganych przepisami gatunków oraz częstotliwość poszczególnych form wypowiedzi w arkuszach egzaminacyjnych z lat 2016–2024 na poziomach B1–C2. Poruszono także kwestię oceny poszczególnych aspektów wzorca gatunkowego na analizowanych poziomach w kontekście elementów wzorca gatunkowego.

Słowa kluczowe: gatunek wypowiedzi, wzorzec gatunkowy, glottodydaktyka polonistyczna, forma wypowiedzi, egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego

¹ anna.dunin-dudkowska@mail.umcs.pl, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Centrum Języka i Kultury Polskiej, ul. Weteranów 18, 20–038 Lublin.

© by the author, licensee Łódź University – Łódź University Press, Łódź, Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC-BY-NC-ND 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)
Received: 4.11.2024; Revised: 9.12.2024; Accepted: 29.12.2024
Funding Information: not applicable. Conflicts of interests: none. The Author assures of no violations of publication ethics and takes full responsibility for the content of the publication.
Declaration regarding the use of GAI tools: not used.

GENRES OF WRITTEN STATEMENTS IN GLOTTODIDACTICS VS. CERTIFICATE EXAMS IN POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract: The article aims to identify Polish speech genres, recommended for active or passive mastery by learners of Polish, the knowledge of which is required for state certificate examinations in Polish as a foreign language. In *Standardy wymagań egzaminacyjnych*, which are annexed to the regulation of the Ministry of Education and Science of 2016, the Legislator specifies genre envisaged to be mastered at each level of language proficiency. The repertoire of forms of speech provided for each level of teaching is presented in *Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2* (Janowska et al. 2011). The article presents the repertoire of genres required by the legislation in reference to the concept of genre and genre pattern in Maria Wojtak's theory, as well as the frequency of individual forms of utterances in the 2016–2024 exam sheets at B1–C2 levels. The issue of evaluating the various aspects of the genre pattern at the analyzed levels in the context of the elements of the genre pattern is also addressed.

Keywords: genre of speech, genre pattern, teaching Polish as a foreign language, form of speech, certificate exams in Polish as a foreign language

1. WPROWADZENIE

Nauka każdego języka obcego obejmuje poznawanie podsystemów języka (fonetyka, fleksja, słowotwórstwo, składnia), zdobywanie sprawności językowych (rozumienie ze słuchu, rozumienie tekstów pisanych, pisanie, mówienie, mediacja, interakcja) oraz nabywanie kompetencji (socjo)kulturowych. Oznacza to zatem, że uczący się powinni zdobyć umiejętność rozumienia, produkcji i przetwarzania tekstów reprezentujących gatunki wypowiedzi wytworzone i funkcjonujące w poznawanej wspólnocie kulturowej. Punktem odniesienia do opisu gatunków i oceny wypowiedzi uczących się jest koncepcja wzorca gatunkowego Marii Wojtak obejmującego unikalny zestaw wykładników strukturalnych, pragmatycznych, poznawczych i stylistycznych (Wojtak 2004, 2019). Państwowe egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego obejmują pięć modułów, w których w sposób pośredni lub bezpośredni oceniana jest kompetencja genologiczna zdających. Celem artykułu jest zbadanie, znajomość, jakich polskich gatunków wypowiedzi wymagana jest w części *Pisanie*. Przeanalizowano polecenia ze wszystkich zestawów egzaminacyjnych w tym module w okresie funkcjonowania nowego „otwartego” systemu certyfikacji, tj. od listopada 2016 r. do kwietnia 2024 r. na poziomach B1–C2, a następnie, w oparciu o kryteria oceny wypowiedzi pisemnych, zbadano, które aspekty opisu wzorca gatunkowego są najważniejsze w kontekście poświadczania biegłości językowej.

2. GATUNEK I WZORZEC GATUNKOWY

Zgodnie z teorią Michała Bachtina wszystkie wypowiedzi, zarówno ustne, jak i pisemne, reprezentują określone gatunki (Bachtin 1986). Stanisław Gajda definiuje gatunek jako „kulturowo i historycznie ukształtowany oraz ujęty w społeczne konwencje sposób językowego komunikowania się; wzorzec tekstowy” (Gajda 2001, s. 255). Maria Wojtak pisze, że jest to „twór abstrakcyjny (model, wzorzec), mający różnorodne konkretne realizacje w formie wypowiedzi, a także jako zbiór konwencji, które podpowiadają członkom określonej wspólnoty komunikacyjnej, jaki kształt nadać konkretnym interakcjom” (Wojtak 2004, s. 16). Z powyższych definicji wynika, że gatunki są wytworami kultury, w której funkcjonują i powstały w odpowiedzi na potrzeby komunikacyjne i społeczne wspólnot językowych, które je ukształtowały. Jak stwierdza Stanisław Gajda, wzorzec gatunkowy „jako pojęcie o charakterze typologicznym powinien reprezentować fragment rzeczywistości językowej zarówno w jej aspekcie statycznym, rezultatywnym (zespołu cech), jak i dynamicznym, działaniowym (zespołu reguł postępowania) (Gajda 1993, s. 253)². Maria Wojtak traktuje gatunek jako kategorię złożoną i rozpatruje ją w trzech perspektywach: dynamicznej (zjawisko komunikacyjne/kulturowe), statycznej (typ tekstu pozwalający łączyć teksty o podobnych właściwościach) i konkretyzującej zbiór wypowiedzi lub najlepszy egzemplarz zbioru (Wojtak 2004, s. 16). Wzorzec gatunkowy w omawianej koncepcji to „zbiór reguł dookreślających najważniejsze poziomy organizacji gatunkowego schematu, relacje między poziomami i sposoby funkcjonowania owych poziomów (Wojtak 2004, s. 16). Statyczna perspektywa wzorca obejmuje cztery aspekty opisu: strukturalny (model kompozycyjny: rama tekstowa oraz segmenty i zachodzące między nimi relacje), pragmatyczny (obraz nadawcy i odbiorcy, cel komunikatu, kontekst życiowy gatunku, tj. prymarne zastosowania komunikacyjne), poznawczy (tematyka i sposób jej prezentacji: perspektywa, punkt widzenia, hierarchia wartości, elementy obrazu świata) i językowy (wyznaczniki stylistyczne, czyli cechy uwarunkowane strukturalnie, dookreślone pragmatycznie i związane z genezą użytych środków) (Wojtak 2019, s. 273). W konkretnej wypowiedzi wszystkie te aspekty wzajemnie się przenikają i łącznie funkcjonują w świadomości członków społeczności kulturowej, która dany gatunek wytworzyła. Wszystkie wypowiedzi gatunkowe nawiązujące do określonego wzorca tworzą zbiór wariantów gatunku: wariant kanoniczny (obejmujący podstawowe i stałe wyróżniki gatunkowe, decydujący o tożsamości gatunku), warianty alternacyjne (zawierające jakościowe i ilościowe modyfikacje wariantu kanonicznego) oraz warianty adaptacyjne (nawiązania do innych schematów gatunkowych) (Wojtak 2004, s. 18). Warianty wzorca gatunkowego

² Podobnie rozumie tę kategorię Bożena Witosz (1997, s. 45–46).

tworzą pole gatunkowe, w którym wzorzec kanoniczny sytuuje się w centrum pola gatunku, wzorce alternacyjne znajdują się blisko obszaru centrum, wzorce adaptacyjne zaś funkcjonują na peryferiach tego pola. Aspekt pragmatyczny gatunku określa jego kontekst życiowy, tj. zakres jego użycia, zaś zbiór wszystkich wariantów wzorca tworzy tzw. skalę paradoksów, czyli „biegunowych przeciwieństw” (Skwarczyńska 1975, s. 178–182), która np. w płaszczyźnie strukturalnej dotyczy, między innymi, takich cech jak szablonowość – oryginalność, w płaszczyźnie pragmatycznej: monointencyjność – poliintencyjność, w płaszczyźnie poznawczej: faktyczność – fikcyjność, a w płaszczyźnie stylistycznej: oficjalność – potoczność (Wojtak 2004, s. 19–20). To istotny aspekt z punktu widzenia oceny prac egzaminacyjnych, które mogą wykazywać znaczne różnice w realizacji określonych wzorców gatunkowych.

3. GATUNKI WYPOWIEDZI W NAUCZANIU I TESTOWANIU JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO

Wymagania dotyczące znajomości gatunków wypowiedzi przez zdających egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego precyzują *Standardy wymagań odnoszących się do poszczególnych poziomów biegłości językowej w zakresie znajomości języka polskiego jako obcego*, 2003, będące załącznikiem do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lutego 2016 r. Należy zaznaczyć, że system certyfikacji języka polskiego jako obcego uwzględnia standardy europejskie opracowane przez zespół specjalistów Rady Europy. Standardy te, opublikowane w 2001 r. pt. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, ukazały się w 2003 r. w języku polskim pt. *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie* (ESOKJ). Zarówno w *Standardach wymagań egzaminacyjnych*, jak i innych opracowaniach glottodydaktycznych zwykle spotyka się określenie „forma wypowiedzi”, które w niniejszym artykule będzie używane zamiennie z terminem „gatunek wypowiedzi”.

W nauce języków obcych wypowiedzi gatunkowe pojawiają się w obrębie wszystkich sprawności: rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstów pisanych, mówienia, czytania, mediacji i sprawności interakcyjnej. Zakres wymagań dotyczących sprawności receptywnych i produkcyjnych jest zróżnicowany na poszczególnych poziomach nauczania i wzrasta wraz ze wzrostem kompetencji uczących się. Zwiększa się również liczba i stopień skomplikowania wariantów wzorców gatunkowych. Ze względu na powszechnie przyjętą w metodyce nauczania języków obcych zasadę, że na każdym wyższym poziomie biegłości wymagane są wszystkie formy wypowiedzi przewidziane na niższych

poziomach, przyjrzymy się zaleceniom dotyczącym opanowania przez uczących się gatunków w całości cyklu kształcenia od poziomu A1 do poziomu C2. A1 i A2 to poziomy podstawowe odnoszące się do początkujących, B1 i B2 to poziomy samodzielności kojarzone z dawnym określeniem średnio zaawansowane, natomiast poziomy C1 i C2 to poziomy biegłości odwołujące się do kompetencji użytkowników zaawansowanych.

W tabeli 1 przedstawiono ogólny opis umiejętności w zakresie modułu *Pisanie* oraz wachlarz gatunków wymaganych do samodzielnej realizacji w ramach tego modułu na państwowych egzaminach certyfikатовych z języka polskiego jako obcego.

Tabela 1. Ogólny opis kompetencji i gatunki wypowiedzi w zakresie *Pisania* w *Standardach wymagań egzaminacyjnych*

Poziom biegłości	Ogólny opis kompetencji	Gatunki wypowiedzi
A1	Zdający potrafią pisać bardzo krótkie i proste teksty przewidziane dla tego poziomu (zob. <i>Formy wypowiedzi</i>), stosując technikę pisania kontrolowanego i, w bardzo ograniczonym zakresie, sterowanego. Umieją wypowiadać się na tematy zamieszczone w katalogu tematycznym (zob. <i>Katalog B</i>) i wyrażać funkcje komunikacyjne objęte katalogiem intencjonalno-pojęciowym (zob. <i>Katalog A</i>). Wykazują się znajomością słownictwa stosownego dla danej formy wypowiedzi i jej tematu oraz znają struktury gramatyczne wymienione w <i>Liście zagadnień gramatycznych</i>. Zdający znają i stosują niektóre konwencje socjokulturowe oraz potrafią wykonywać najprostsze działania interakcyjne (np. pisanie pozdrowień).	pozdrowienia, życzenia, list / e-mail (prywatny nieformalny), SMS, opis osoby, opis miejsca, opis przedmiotu; zdający umieją poprawnie wypełniać formularze (np. w hotelu)
A2	Zdający potrafią pisać krótkie i proste teksty przewidziane dla tego poziomu (zob. <i>Formy wypowiedzi</i>), stosując technikę pisania kontrolowanego i, w ograniczonym zakresie, sterowanego. Umieją wypowiadać się na tematy zamieszczone w katalogu tematycznym (zob. <i>Katalog B</i>) i wyrażać funkcje komunikacyjne objęte katalogiem intencjonalno-pojęciowym (zob. <i>Katalog A</i>). Wykazują się znajomością słownictwa stosownego dla danej formy wypowiedzi i jej tematu oraz znają struktury gramatyczne wymienione w <i>Liście zagadnień gramatycznych</i>.	zyczenia, pozdrowienia, list / e-mail (prywatny nieformalny), SMS, opis osoby, opis miejsca, opis przedmiotu, opis sytuacji^a, wypracowanie (np. na temat <i>Mój dzień</i>); zdający umieją poprawnie wypełniać formularze i ankiety

Tabela 1 (cd.)

A2 (cd.)	Zdający znają i stosują podstawowe konwencje socjokulturowe oraz potrafią wykonywać proste działania interakcyjne (np. pisanie pozdrowień).	
B1	Zdający potrafią pisać teksty przewidziane dla tego poziomu (zob. <i>Formy wypowiedzi</i>), stosując technikę pisania kontrolowanego (w ograniczonym zakresie w porównaniu z poziomem A2), sterowanego i wolnego. Umieją wypowiadać się na tematy zamieszczone w katalogu tematycznym (zob. <i>Katalog B</i>) i wyrażać funkcje komunikacyjne objęte katalogiem intencjonalno-pojęciowym (zob. <i>Katalog A</i>). Wykazują się znajomością słownictwa stosownego dla danej formy wypowiedzi i jej tematu, rozróżniają styl oficjalny i nieoficjalny oraz znają struktury gramatyczne wymienione w <i>Liście zagadnień gramatycznych</i>. Zdający znają i stosują właściwe konwencje socjokulturowe, a także wykonują niektóre działania mediacyjne (np. umiejętność streszczania tekstów) oraz interakcyjne (np. pisanie listów prywatnych).	życzenia, pozdrowienia, zaproszenie, ogłoszenie, list / e-mail prywatny formalny (np. do nauczyciela), list / e-mail prywatny nieformalny, opis osoby, opis przedmiotu, opis miejsca, opis sytuacji, charakterystykę osoby, opowiadanie, sprawozdanie (zrelacjonowanie przebiegu np. podróży czy wakacji), recenzję (będącą wyrażeniem opinii np. o filmie, książce, a nie o recenzję jako gatunek dziennikarski), esej (tzw. esej szkolny, czyli forma, w której piszący przedstawia swoje poglądy, rozważania lub refleksje na dany temat)
B2	Zdający potrafią poprawnie planować, komponować i redagować wypowiedzi przewidziane dla tego poziomu znajomości języka polskiego (zob. <i>Formy wypowiedzi</i>), stosując technikę pisania sterowanego i samodzielneho. Umieją wypowiadać się na tematy zamieszczone w katalogu tematycznym (zob. <i>Katalog B</i>) i wyrażają funkcje komunikacyjne objęte katalogiem intencjonalno-pojęciowym (zob. <i>Katalog A</i>). Zdający wykazują się znajomością słownictwa stosownego dla danej formy wypowiedzi i jej tematu, posługują się formami stylu oficjalnego i nieoficjalnego odpowiednio do sytuacji oraz znają struktury gramatyczne wymienione w <i>Liście zagadnień gramatycznych</i>. Zdający znają i stosują odpowiednie konwencje socjokulturowe, a także wykonują działania mediacyjne (np. tłumaczenie wewnątrzjęzykowe) i interakcyjne (np. pisanie listów formalnych).	życzenia, pozdrowienia, zaproszenie, zawiadomienie, ogłoszenie, list prywatny formalny, list prywatny nieformalny, opis osoby, opis przedmiotu, opis miejsca, opis krajobrazu, opis sytuacji, charakterystyka (osoby, jak i środowiska, np. młodzieży, lub elementów rzeczywistości), opowiadanie, sprawozdanie, recenzja, esej (tzw. esej szkolny, czyli forma, w której piszący przedstawia swoje poglądy, rozważania czy refleksje na podany temat), podanie (bez nagłówków, daty i podpisu; elementy te wchodzi w skład materiału wyjściowego), (auto)biografia, list motywacyjny, list urzędowy (list oficjalny do osoby lub instytucji), reklama, rozprawka (tekst argumentacyjny)

C1	Zdający potrafią poprawnie planować, komponować i redagować wypowiedzi przewidziane dla tego poziomu znajomości języka polskiego (zob. <i>Formy wypowiedzi</i>), stosując technikę pisania sterowanego i samodzielnego. Umieją wypowiadać się na tematy zamieszczone w katalogu tematycznym (zob. <i>Katalog B</i>) i wyrażają funkcje komunikacyjne objęte katalogiem intencjonalno-pojęciowym (zob. <i>Katalog A</i>). Wykazują się również znajomością słownictwa stosownego dla danej formy wypowiedzi i jej tematu, posługują się formami stylu oficjalnego i nieoficjalnego oraz znają struktury gramatyczne wymienione w <i>Liście zagadnień gramatycznych</i>. Zdający znają i stosują odpowiednie konwencje socjokulturowe, a także wykonują działania mediacyjne (np. tłumaczenie wewnątrzjęzykowe) oraz interakcyjne (np. pisanie listów urzędowych).	list prywatny formalny, list prywatny nieformalny, opis osoby, opis przedmiotu, opis miejsca, opis krajobrazu, opis sytuacji, charakterystyka (osoby, jak i środowiska, np. młodzieży, lub elementów rzeczywistości, opowiadanie, sprawozdanie, recenzja, esej, podanie (bez nagłówków, daty i podpisu; elementy te wchodziły w skład materiału wyjściowego), życiorys/(auto)biografia, list motywacyjny, list urzędowy (list oficjalny do osoby lub instytucji, reklama, rozprawka (tekst argumentacyjny), przemówienie
C2	Zdający egzamin na poziomie C2 umieją poprawnie planować, komponować i redagować wypowiedzi przewidziane dla tego poziomu (zob. <i>Formy wypowiedzi</i>), stosując technikę pisania samodzielnego. Potrafią wypowiadać się na tematy zamieszczone w katalogu tematycznym (zob. <i>Katalog B</i>) i wyrażać funkcje komunikacyjne objęte katalogiem intencjonalno-pojęciowym (zob. <i>Katalog A</i>). Zdający wykazują się znajomością słownictwa stosownego dla danej formy wypowiedzi i jej tematu oraz posługują się formami stylu oficjalnego i nieoficjalnego odpowiednio do sytuacji. Mają opanowane wszystkie zasady pisowni i interpunkcji oraz potrafią stosować reguły gramatyczne wymienione w <i>Liście zagadnień gramatycznych</i>. Zdający znają i stosują wszystkie konwencje socjokulturowe, a także wykonują działania mediacyjne (np. tłumaczenie wewnątrzjęzykowe) oraz interakcyjne (np. pisanie listów urzędowych).	list prywatny formalny (forma ta może stanowić część składową innych form, np. opowiadania), list prywatny nieformalny, opis osoby**, opis przedmiotu**, opis miejsca**, opis krajobrazu**, opis sytuacji**, charakterystyka (osoby, jak i środowiska, np. młodzieży, lub elementów rzeczywistości), opowiadanie, sprawozdanie, recenzja, esej, reklama**, list urzędowy (list oficjalny do osoby lub instytucji), rozprawka (tekst argumentacyjny), przemówienie. ** Formy te mogą stanowić część składową innego tekstu, np. relacji, opowiadania, charakterystyki

^a Wyboldowano gatunki pojawiające się po raz pierwszy na danym poziomie.

Należy podkreślić, że rozwój polskiego systemu certyfikacji uznawany jest za przełomową innowację o charakterze strategicznym, która wymusiła nowe metody i programy nauczania (Miodunka 2013a, 2013b). *Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2* zawierają obowiązkowe formy wypowiedzi, przewidziane na poszczególne etapy nauczania. Zgodnie z zawartym w nich opisem, poziom A1 wymaga opanowania takich gatunków wypowiedzi pisemnych, jak życzenia, pozdrowienia, opis osoby, charakterystyka, opis miejsca, list prywatny nieoficjalny i tzw. esej szkolny. Ponadto uczący się powinien umieć wypełniać formularze i napisać prostą wiadomość. Na poziomie A2 repertuar gatunków pisemnych wzbogaca się o ogłoszenia. Wymagana jest także umiejętność sporządzenia krótkiej notatki. Zarówno na poziomie A1, jak i A2 dominuje pisanie odtwórcze (kontrolowane) lub twórcze (sterowane).

Poziom B1 wymaga od uczących się opanowania kolejnych gatunków wypowiedzi: zaproszenia, zawiadomienia, listu prywatnego oficjalnego i opisu przedmiotu. Poziom B2 utrzuca wzorce z poziomów niższych, przy jednoczesnym włączeniu wariantów bardziej złożonych, budowaniu wypowiedzi dłuższych i przy zastosowaniu bardziej wyrafinowanego aspektu językowego. Uczący się musi poznać także kilka nowych wzorców wypowiedzi pisemnych: opis krajobrazu, list motywacyjny, list urzędowy, podanie, życiorys, reklamę, recenzję i rozprawkę. Gatunki te związane są z koniecznością samodzielnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym. Wymagane są także nowe „formy pomocnicze”, takie jak: dziennik, CV, plan. Na obydwu poziomach samodzielności uczący się, obok pisania odtwórczego (kontrolowanego), powinni umieć tworzyć teksty samodzielne (sterowane i wolne), przy czym liczba tych drugich znacznie zwiększa się na poziomie B2.

Na poziomie C1 pisanie wymaga dodatkowo znajomości opisu sytuacji i komponowania przemówienia. Jako formy dodatkowe wymagane są: gratulacje i skarga. Na poziomie C2 do repertuaru wypowiedzi pisemnych należy włączyć: reportaż i felieton (zwykle do opanowania biernej znajomości gatunku).

4. GATUNKI WYPowiedzi NA EGZAMINACH CERTYFIKATOWYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO (MODUŁ *PISANIE*)

W celu zbadania, które z wyżej wymienionych form wypowiedzi wymagane są w arkuszach egzaminacyjnych w module *Pisanie* na egzaminach certyfikatowych z języka polskiego jako obcego, przeanalizowano zestawy tej części egzaminu z lat 2016–2024. W okresie tym odbyło się 25 sesji, w czasie których wykorzystano 32 arkusze egzaminacyjne na poziomie B1, 20 arkuszy

na poziomie B2, 21 – na poziomie C1 oraz 6 arkuszy na C2. W każdym arkuszu znajdują się trzy zestawy; w dwóch pierwszych po dwa zadania (tzw. tekst krótki i długi), a w trzecim – jedno, przy czym wymagana długość wypowiedzi jest jednakowa dla każdego zestawu na danym poziomie. Zdający wybiera tylko jeden zestaw i wykonuje obydwa zadania (lub jedno – jeśli zestaw zawiera tylko jedno zadanie) z danego zestawu, zgodnie z zawartymi w nich poleceniami. Na poziomie C2 w arkuszu są tylko dwa zestawy, a w każdym tylko jedno polecenie.

W tabeli 2 przedstawione zostały gatunki wykorzystane we wszystkich sesjach w analizowanym okresie certyfikacji znajomości języka polskiego, tj. od września 2016 do kwietnia 2024 r. (w nawiasach podano liczbę wymaganych słów).

Jak wynika z poniższych analiz, na poziomie B1 (w 22 sesjach egzaminacyjnych) wykorzystane zostały wszystkie gatunki wypowiedzi wymienione w *Standardach wymagań egzaminacyjnych*: ogłoszenie (21), opowiadanie (19), e-mail (17), esej (wypracowanie szkolne) (14), charakterystyka postaci (10), charakterystyka grupy (1), życzenia (9) i SMS z życzeniami (1), zaproszenie (9) + e-mail z zaproszeniem (1), sprawozdanie (9) + relacja (1), pozdrowienia (9), opinia (o filmie, serialu, blogu) (6), opis miejsca (2), opis osoby (1), opis przedmiotu (1), opis wydarzenia (1), list z opisem miejsca (1), list (oficjalny i nieoficjalny) (2), wpis w blogu (1) i opinia na temat blogu (1) oraz SMS (1). Największą powtarzalność wykazują niektóre tzw. formy długie, jak: opowiadanie, e-mail, esej (wypracowanie szkolne) i charakterystyka postaci/grupy oraz następujące tzw. formy krótkie: ogłoszenie, życzenia i opinia (o filmie, serialu, blogu). Pojawiły się dwa zadania związane z coraz popularniejszym blogiem, kilkakrotnie wykorzystano gatunki złożone, np. e-mail z zaproszeniem czy SMS z życzeniami, czy wpis w blogu z relacją, nie pojawił się ani razu opis sytuacji. W zależności od tematyki wymagana długość wypowiedzi reprezentujących dany gatunek może się nieco różnić, np. e-mail może liczyć od 30 do 175 słów, opowiadanie 125–175, esej 120–270. Należy podkreślić, że niektóre gatunki złożone, np. e-mail, blog czy list nieoficjalny, dają piszącym dość dużą swobodę w tworzeniu wypowiedzi (w różnych aspektach wzorca gatunkowego).

Tabela 2. Gatunki wypowiedzi wykorzystywane na egzaminach certyfikacyjnych z języka polskiego jako obcego w latach 2016–2024
(podano połączenia określonych gatunków w poszczególnych zestawach)

Data sesji egzaminacyjnej	Poziom B1	Poziom B2	Poziom C1	Poziom C2
9.2016	– e-mail (85) i opinia o filmie (115) – ogłoszenie (50) i charakterystyka postaci (150) – zaproszenie (25) i opowiadanie (125)	– oficjalne życzenia świąteczne (20) i esej (wypracowanie szkolne) (280) – e-mail (80) i opowiadanie (220) – opinia (recenzja) o hotelu, (150) i sprawozdanie (150)		
11.2016	– e-mail nieoficjalny (100) i sprawozdanie (100) – ogłoszenie (25) i esej (wypracowanie szkolne) (175) – pozdrowienia (30) i opowiadania (170)	– życzenia (30) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (270) – e-mail (70) i opowiadanie (230) – list motywacyjny (120) i charakterystyka postaci (180)	– charakterystyka osoby (130) i esej (270) – e-mail (140) i opowiadanie (260) – tekst argumentacyjny (rozprawka) (400)	
4.2017	– odpowiedź na e-mail (50) i charakterystyka osoby (150) – ogłoszenie (25) i opowiadanie (175) – życzenia (25) i esej (wypracowanie szkolne) (175)	– ogłoszenie (25) i esej (275) – reklama (60) i opowiadanie (240) – e-mail (150) i skarga (150)	– przemówienie (120) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (280) – charakterystyka grupy (200) i sprawozdanie (200) – esej (400)	

6.2017	– życzenia oficjalne (30) i opowiadanie (170) – opis osoby (80) i esej (wypracowanie szkolne) (120) – e-mail (40) i sprawozdanie (relacja) (160)	– ogłoszenie (25) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (275) – reklama (60) i opowiadanie (140) – recenzja filmu (130) i list prywatny (170)	– reklama (80) i dowolny tekst (320) – sprawozdanie (200) i recenzja (200) – tekst argumentacyjny (rozprawka) (400)	– tekst argumentacyjny (500) – esej (500)
11.2017	– ogłoszenie (40) i charakterystyka osoby (160) – e-mail z zaproszeniem (40) i esej (wypracowanie szkolne) (160) – życzenia (30) i opowiadanie (170)	– życzenia (30) i esej (270) – opis miejsca (140) i recenzja (160) – list z reklamacją (130) i autocharakterystyka (170)	– przemówienie (100) i esej (300) – e-mail oficjalny (180) i charakterystyka osoby (220) – tekst argumentacyjny (rozprawka) (400)	
15.2018	– opis przedmiotu (60) i opinia o filmie (140) – ogłoszenie (40) i e-mail nieoficjalny (160) – pozdrowienia (30) i opowiadanie (170)	– ogłoszenie (40) i opowiadanie (260) – list ze skargą (140) i sprawozdanie (160) – zaproszenie (30) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (270)	– list motywacyjny (150) i tekst w dowolnej formie (250) – sprawozdanie (180) i charakterystyka osoby (220) – esej (400)	
7.2018	– zaproszenie (30) i sprawozdanie (170) – e-mail (60) i charakterystyka (140) – ogłoszenie (30) i opowiadanie (170)	– list motywacyjny (100) i sprawozdanie (200) – zaproszenie (30) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (270) – list z reklamacją (100) i recenzja (200)	– reklama (150) i opowiadanie (250) – charakterystyka osoby (180) i sprawozdanie (220) – esej (400)	

Tabela 2 (cd.)

11.2018 ten sam arkusz, co w 7.18	– ogłoszenie (30) i esej (wypracowanie szkolne) (170) – życzenia (30) i opowiadanie (170) – e-mail z podziękowaniem (60) i sprawozdanie (relacja) (140)	– list motywacyjny (100) i sprawozdanie (200) – zaproszenie (30) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (270) – list z reklamacją (100) i recenzja książki (200)	– list oficjalny (130) i opowiadanie (270) – recenzja (160) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (240) – esej (400)	– esej (500) – tekst argumentacyjny (rozprawka) (500)
3.2019	– ogłoszenie (30) i opowiadanie (170) – opinia (100) i opis miejsca (100) – e-mail (30) i esej (wypracowanie szkolne) (170)	– list motywacyjny (120) i sprawozdanie (180) – reklama (60) i opowiadanie (240) – e-mail z pozdrowieniami (50) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (250)	– przemówienie (100) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (300) – list motywacyjny (150) i recenzja (250) – esej (400)	
6.2019^a	– opowiadanie (100) i sprawozdanie (100) – ogłoszenie (25) i esej (175) – pozdrowienia (30) i opowiadanie (170) – ogłoszenie (30) i list nieoficjalny (170) – zaproszenie (40) i opinia o serialu (160) – życzenia (30) i charakterystyka (170)	– list motywacyjny (100) i recenzja filmu lub spektaklu (200) – zaproszenie (30) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (170) – list oficjalny (100) i opowiadanie (200)	– skarga (130) + tekst w dowolnej formie (270) – opis miejsca (180) i e-mail z opowiadaniem (220) – tekst argumentacyjny (rozprawka) (400)	
11.2019	– e-mail oficjalny (40) + wpis w blogu z relacją (160) – ogłoszenie (30) + list z opisem (170) – pozdrowienia (40) + opinia na temat blogu (strony internetowej) (160)	– e-mail z podziękowaniami (60) + tekst argumentacyjny (rozprawka) (240) – skarga (130) i charakterystyka postaci (170) – ogłoszenie (40) i opowiadanie (260)	– reklama (100) i opowiadanie (300) – charakterystyka grupy (200) i relacja (200) – esej (400)	– esej (500) – tekst argumentacyjny (500)

1.2020	– SMS z życzeniami (30) i opowiadanie (170) – ogłoszenie (40) i charakterystyka grupy (160) – e-mail z zaproszeniem (30) i esej (wypracowanie szkolne) (170)			
3.2020	– SMS (25) i sprawozdanie (175) – opinia (40) i esej (wypracowanie szkolne) (160) – życzenia oficjalne (25) i opowiadanie (175)	– e-mail (140) i opis miejsca (160) – list motywacyjny (100) i sprawozdanie (200) – ogłoszenie (40) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (160)	– list motywacyjny (150) i opowiadanie (250) – relacja (180) i tekst argumentacyjny (220) – esej (400)	
10.2020	– e-mail (50) i charakterystyka postaci (150) – zaproszenie (40) i sprawozdanie (relacja) (160) – ogłoszenie (30) i esej (wypracowanie szkolne) (170)	– podanie (120) i recenzja książki (180) – e-mail ze skargą (130) i charakterystyka grupy (170) – zaproszenie (40) i opowiadanie (260)	– reklama (150) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (250) – charakterystyka osoby (180) i recenzja filmu (220) – esej (400)	– esej (500) i tekst argumentacyjny (500)
1.2021	– zaproszenie oficjalne (30) i opowiadanie (170) – SMS (60) i opinia o filmie (140) – ogłoszenie (30) i esej (wypracowanie szkolne) (170)			
3.2021	– zaproszenie (30) i esej (wypracowanie szkolne) (270) – e-mail (50) i sprawozdanie (relacja) (150) – ogłoszenie (30) i charakterystyka postaci (170)	– e-mail (150) i opinia o hotelu (recenzja) (150) – list motywacyjny (90) i opowiadanie (210) – życzenia (40) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (260)	– przemówienie (100) i opowiadanie (300) – list oficjalny (160) i opowiadanie (240) – tekst argumentacyjny (400)	

Tabela 2 (cd.)

2.2023	- ogłoszenie (35) i charakterystyka postaci (165) - pozdrowienia oficjalne (30) i opis wydawnictwa (170) - życzenia (30) i opowiadanie (170)	- pozdrowienia (30) i opowiadanie (270) - list motywacyjny (100) - recenzja książki (200) - ogłoszenie (50) i tekst motywacyjny (rozprawka) (250)		
4.2023	- życzenia (30) i opowiadanie (170) - zaproszenie (40) i esej (wypracowanie szkolne) (160) - ogłoszenie (35) i e-mail (165)		- reklama (80) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (320) - e-mail ze skargą (200) - sprawozdanie (200) - esej (400)	
6.2023	- ogłoszenie (25) i e-mail (175) - pozdrowienia (30) i opis miejsca (170) - zaproszenie (30) i opowiadanie (170)	- e-mail z zaproszeniem (40) i tekst argumentacyjny (260) - charakterystyka osoby (150) i sprawozdanie (150) - życzenia oficjalne (40) i esej (wypracowanie szkolne) (260)		
11.2023	- e-mail z życzeniami (40) i esej (wypracowanie szkolne) (160) - ogłoszenie (40) i charakterystyka postaci (160) - pozdrowienia (30) i opowiadanie (170)		- e-mail z pożegnaniem (80) i opowiadanie (320) - recenzja (200) i list oficjalny (200) - tekst argumentacyjny (rozprawka) (400)	esej (500) i tekst argumentacyjny (500)

2.2024	– ogłoszenie (30) i opowiadanie (170) – pozdrowienia (35) i sprawozdanie (relacja) (165) – życzenia (30) i esej (wypracowanie szkolne) (170)	– opis przedmiotu (120) i sprawozdanie (180) – list motywacyjny (150) i skarga (150) – zaproszenie (30) i tekst argumentacyjny (rozprawka) (270)		
4.2024	– zaproszenie (50) i e-mail (150) – pozdrowienia (25) i charakterystyka postaci (175) – ogłoszenie (50) i relacja (150)		– przemówienie (100) i tekst argumentacyjny (300) – charakterystyka grupy (180) i sprawozdanie (220) – esej (400)	

^a Ze względów religijnych część zdających pisała egzamin w innym dniu niż pozostałe osoby.

Źródło: opracowanie własne

Na poziomie B2 (17 sesji) wykorzystano następujące gatunki wypowiedzi: tekst argumentacyjny (rozprawka) (13), opowiadanie (11), list motywacyjny (10), e-mail (9), sprawozdanie (8), recenzja (filmu, książki, spektaklu) (7), list z reklamacją/skargą/prywatny/oficjalny (6), zaproszenie (6), ogłoszenie (6), charakterystyka postaci/grupy/autocharakterystyka (5), życzenia (5), esej (wypracowanie szkolne) (3), skarga (3) + list ze skargą (1) + e-mail ze skargą (1), reklama (3), opinia (o hotelu) (2), opis miejsca (2) + opis przedmiotu (1), pozdrowienia (1) + e-mail z pozdrowieniami (1), podanie (1). Największą frekwencję użycia wykazują następujące formy dłuższe: tekst argumentacyjny (rozprawka) (13), opowiadanie (11), list motywacyjny (10), e-mail (9), sprawozdanie (8), recenzja (filmu, książki, spektaklu) (7), list z reklamacją, skargą, prywatny, oficjalny (6) czy charakterystyka postaci/grypy/autocharakterystyka (5) oraz takie formy krótsze, jak: zaproszenie (6), ogłoszenie (6), życzenia (5). W większości poleceń wypowiedzi reprezentujące te same gatunki, które pojawiają się na poziomie B1 są dłuższe, np. opowiadanie może liczyć 260 słów, esej – 280, a tekst argumentacyjny 275. Tu również poszczególne gatunki różnią się liczbą wymaganych słów w zależności od tematyki zadania, np. rozprawka może mieć 170–275 słów, recenzja 130–200, a e-mail 50–150. Nowymi gatunkami są tu list motywacyjny i podanie, przy czym ten drugi pojawił się tylko raz, gdyż z powodu mniejszego obciążenia funkcjonalnego w komunikacji oficjalnej jest sporadycznie proponowany na egzaminie, a pierwszy zwiększa swoją częstotliwość ze względu na wzrost zapotrzebowania na jego użycie w życiu zawodowym.

Na coraz bardziej atrakcyjnym dla zdających poziomie C1 (16 sesji) wykorzystano dotychczas poniższe gatunki wypowiedzi: tekst argumentacyjny (rozprawka) (13), esej (10), opowiadanie (8) + e-mail z opowiadaniem (1), charakterystyka postaci/grupy (8), sprawozdanie (6), e-mail (5), przemówienie (4), reklama (4), recenzja (4), list motywacyjny (3), list oficjalny (3), skarga (1), opis miejsca (1), relacja (1) oraz tekst w dowolnej formie na zadany temat (2). Nie pojawiają się już na tym poziomie formy krótkie, każdy tekst może mieć zróżnicowaną długość, w większości jednak powyżej 100 słów (wyjątkiem jest reklama – 80 słów) aż do 400 wyrazów. Nowymi gatunkami są: przemówienie i list urzędowy. Nie wykorzystano tradycyjnych gatunków polskich wychodzących z użycia, tj. podania i życiorysu. Uwagę zwraca dwukrotna możliwość użycia przez zdającego dowolnej wypowiedzi gatunkowej na podany temat (co jednak wymaga dostosowania formy wypowiedzi do jej intencji) oraz dający większą dowolność wykonania e-mail.

Na poziomie C2 odbyło się tylko 5 sesji i w każdej z nich wykorzystano po dwa te same gatunki; esej i tekst argumentacyjny (po 500 słów). Mimo szerszego spektrum gatunków wymienionych w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* dotychczas nie pojawiły się na egzaminach certyfikatowych żadne inne gatunki w czystej postaci, ale te wykorzystywane mogą obejmować elementy gatunków prostszych, znanych zdającym z poprzednich etapów nauki.

5. OCENA PRAC PISEMNYCH NA EGZAMINACH CERTYFIKATOWYCH A WZORZEC GATUNKOWY

Ocena i punktacja prac pisemnych jest zróżnicowana w zależności od poziomu biegłości językowej zdających, nie tylko w kategorii liczby punktów, ale również w kontekście proporcji ich przyznawania w poszczególnych kryteriach. Do zdania modułu *Pisanie* na poziomie B1 wymagane jest uzyskanie minimum 50% punktów, na pozostałych poziomach 60% (por. tab. 3).

Tabela 3. Kryteria oceny i maksymalna punktacja możliwa do uzyskania na egzaminach certyfikatowych z języka polskiego jako obcego na poziomach B1–C2

Kryterium	B1	B2	C1	C2
Wykonanie zadania (treść, forma, długość)	10 = 33%	10 = 25%	10 = 10%	17 = 42,5%
Bogactwo językowe (leksyka i frazeologia, składnia, styl)	10 = 33%	16 = 40%	18 = 45%	14 = 35%
Poprawność językowa (gramatyka, ortografia i interpunkcja)	10 = 33%	14 = 35%	12 = 30%	9 = 22,5%
Suma	30	40	40	40

Źródło: opracowanie własne

W kontekście opisu wzorca gatunkowego wypowiedzi ocena wypowiedzi na poziomach B1, B2 i C1 odnosi się w pierwszej kolejności do jej aspektu językowego (leksyka i frazeologia, składnia, styl, gramatyka, ortografia, interpunkcja). Zdający może uzyskać tu maksymalnie 20 p./30 p./30 p. odpowiednio, tj. 66%/75%/75%, co jest wystarczające dla uzyskania oceny pozytywnej (50% punktacji na B1 i 60% – na B2 i C1), nawet w przypadku braku znajomości innych aspektów wzorca gatunkowego. W kategorii wykonania zadania wśród kryteriów pojawia się treść, forma i objętość. W ocenie treści brana jest pod uwagę zgodność wypowiedzi z tematem, spójność treściowa i błędy merytoryczne; forma odnosi się do kompozycji wypowiedzi oraz obecności obligatoryjnych i fakultatywnych wyznaczników gatunku, a objętość dotyczy wymaganej w poleceniu długości tekstu. Należy pamiętać, że wszystkie aspekty wzorca gatunkowego wzajemnie się przenikają i warunkują, a zatem zwykle istnieje ścisła zależność między poziomem wykonania poszczególnych

elementów wypowiedzi. Wymagane 10 p. oznacza maksymalnie 33%/25%/10% wyniku na omawianych poziomach.

W odniesieniu do poziomu C1 zmieniają się proporcje wymagań w ramach aspektu językowego, z położeniem większego nacisku na kwestie bogactwa językowego, kosztem poprawności językowej. Opisane są szczegółowe kryteria oceny wypowiedzi w odniesieniu do obu wykorzystywanych na egzaminach gatunków wypowiedzi: eseju i rozprawki. Obejmują one zasadniczo te same elementy, co na niższych poziomach: treść i formę, kompozycję (ocenianą oddzielnie) i objętość. Wydaje się, że należałoby na tym poziomie zwiększyć wymagania dotyczące kompetencji genologicznej zdających. Do egzaminu na C1 przystępują głównie cudzoziemscy studenci, którzy zarówno w swojej karierze akademickiej, jak i późniejszym życiu zawodowym powinni wykazywać się lepszą znajomością polskich wzorców gatunkowych ze względu na praktyki komunikacyjne, w których uczestniczą i będą uczestniczyć, ale również w związku z korzyściami, jakie daje im certyfikat na tym poziomie.

Z możliwej do uzyskania punktacji maksymalnej wynika, że z punktu widzenia biegłości językowej priorytetem na poziomach A1–C1 są kwestie związane z językową stroną wypowiedzi, tj. aspektem stylistycznym (językowym), inne aspekty wzorca gatunkowego (struktura, tematyka, pragmatyka) są w tym względzie drugoplanowe. Dopiero na poziomie C2 wzrasta waga innych elementów wzorca gatunkowego. Za wykonanie zadania, obejmującego elementy aspektu strukturalnego, pragmatycznego i poznawczego, zdający może uzyskać aż 17 p., czyli 42,5% maksymalnej liczby punktów, za środki językowe 14 p., tj. 35%, zaś za poprawność językową jedynie 9 p., tj. 22,5% (czyli za elementy związane z językową stroną wypowiedzi w sumie 57,5%). Wynika to z kolejności akwizycji elementów języka, w której kwestie poprawności językowej są dominujące na wcześniejszych etapach nauki. Kompetencja genologiczna związana z innymi aspektami wzorca pojawia się stopniowo i jest wymagana w większym zakresie dopiero na najwyższym testowanym poziomie biegłości.

Należy podkreślić, że dużą pomocą dla zdających egzamin certyfikacyjny na poziomie B1 mogą być materiały zamieszczone na stronie certyfikatpolski.pl³. Zamieszczono tam opisy najczęściej wykorzystywanych gatunków, obejmujące wszystkie aspekty wzorca gatunkowego⁴ wraz z wzorcowymi wypowiedziami dla takich form, jak: życzenia, pozdrowienia, zaproszenie,

³ Informacje te znajdują się w zakładce: Zbiory zadań dla poziomów B1 i B2. Opisy gatunków dotyczą jedynie poziomu B1, por. <https://certyfikatpolski.pl/o-egzaminie/zbiory-zadan/> [24.09.2024].

⁴ Opis gatunku jest podany w formie przyjaznej dla nie-filologa, bez wyróżniania i nazywania poszczególnych aspektów wzorca, np. w przypadku życzeń omawiany jest cel, odbiorca, zastosowanie (aspekt pragmatyczny), okazja i system wartości (aspekt poznawczy), kompozycja (aspekt strukturalny) i najczęściej używane słowa czy zwroty (aspekt językowy).

zawiadomienie, ogłoszenie, list, opis (przedmiotu, osoby i miejsca), charakterystyka, opowiadanie, sprawozdanie, recenzja i esej. Nie podano przykładowych wypowiedzi na poziomie B2; brakuje zbiorów zadań dla poziomów C1 i C2⁵.

Podsumowując, należy stwierdzić, że państwowe egzaminy certyfikacyjne z języka polskiego jako obcego wymagają od zdających znajomości szerokiego spektrum polskich gatunków wypowiedzi w odniesieniu do wszystkich aspektów wzorca gatunkowego. Wydaje się, że niektóre gatunki znikają z polskiego pejzażu genologicznego (np. podanie, list prywatny, życiorys), podczas gdy coraz częściej stosowane są takie formy komunikacji, jak SMS, e-mail czy blog. Autorzy zestawów egzaminacyjnych dostosowują się do dynamicznych zmian zachodzących w komunikacji pisemnej, o czym świadczy treść zadań w arkuszach egzaminacyjnych w ostatnich latach. Powstaje pytanie, w jakim stopniu powinniśmy wymagać od cudzoziemców znajomości polskich pisemnych gatunków wypowiedzi, szczególnie na poziomie B1, głównie w kontekście ich repertuaru. Przyjmując założenie, że opanowanie języka obcego obejmuje między innymi nabycie sprawności genologicznej, uzasadnione jest wymaganie od cudzoziemców znajomości najczęściej stosowanych gatunków tekstów użytkowych. Są one nierozzerwanie związane z kulturą wspólnoty językowej, która je wytworzyła, a ich znajomość warunkuje pełne funkcjonowanie w polskiej sferze komunikacyjnej. Warto jednak rozważyć kwestię, które gatunki powinny zostać przyswojone przez uczących się czynnie, a które biernie. Odpowiedź zależna jest także od filozofii systemu państwowej certyfikacji języka polskiego jako obcego (jakim celom służy certyfikowanie znajomości języka polskiego, dla kogo przeznaczony jest egzamin, jakie daje uprawnienia/korzyści zdającym)⁶. Najbliższe lata pokażą, w jakim kierunku rozwinie się system certy-

⁵ Informacje na temat wzorców gatunkowych form wypowiedzi wymaganych w programach nauczania i egzaminach certyfikacyjnych zamieszczone są w wielu podręcznikach ogólnych do nauki języka polskiego jako obcego oraz pozycjach poświęconych sprawności pisania, np. Ciesielska-Musameh i in. 2022, 2023; Dąbska, Lipińska 2016; Lipińska 2023; Prążyńska 2022. Na temat rozważań poświęconych opisowi gatunków stosowanych w glottodydaktyce polonistycznej por. m.in. Dunin-Dudkowska 2019, 2021a, 2021b, 2022a, 2022b, 2023a, 2023b i in.; Frukacz 2018; Grochala 2019, 2021, 2022.

⁶ Na konferencji jubileuszowej „20 lat państwowego systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego – doświadczenia i wyzwania”, która odbyła się 5.04.2024 r. w Warszawie, wśród wyzwań stojących przed systemem certyfikacji Waldemar Martyniuk – ówczesny Przewodniczący Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego wymienił m.in. takie kwestie, jak nowelizacja przepisów prawnych, certyfikacja jako instrument polityki migracyjnej, nowe technologie, umożliwiające przeprowadzanie egzaminów online, zastosowanie nowych technologii do oceniania prac i wykorzystanie sztucznej inteligencji.

fikacji i jakie będzie zainteresowanie cudzoziemców zdawaniem egzaminów certyfikatowych z języka polskiego na poszczególnych poziomach biegłości.

BIBLIOGRAFIA

- Bachtin M., 1986, *Estetyka twórczości słownej*, tłum. D. Ulicka, Warszawa.
- Ciesielska-Musameh R., Guziuk-Świca B., Przechodzka G., 2022, *Z polskim w świat*, cz. 1, Lublin.
- Ciesielska-Musameh R., Guziuk-Świca B., Przechodzka G., 2023, *Z polskim w świat*, cz. 2, Lublin.
- Dąbmska E., Lipińska E., 2016, *Pisać jak z nut. Podręcznik rozwijający sprawność pisania dla obcokrajowców na poziomie B1+/B2*, Kraków.
- Dunin-Dudkowska A., 2019, *The cover letter as a genre of speech in teaching Polish as a foreign language*, „Acta Universitatis Lodzensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 26, s. 231–244.
- Dunin-Dudkowska A., 2021a, *Gatunki akademickie w glottodydaktyce (na przykładzie artykułu)*, „Acta Universitatis Lodzensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 28, s. 285–295.
- Dunin-Dudkowska A., 2021b, *Życzenia jako gatunek wypowiedzi w ujęciu glottodydaktycznym*, w: A. Roter-Bourkane, I. Wieczorek (red.), *Glottodydaktyka polonistyczna: strategie – wartości – wyzwania*, Poznań, s. 179–194.
- Dunin-Dudkowska A., 2022a, *Dziennik jako gatunek wypowiedzi w glottodydaktyce polonistycznej*, w: A. Dunin-Dudkowska, A. Małyska (red.), *Współczesny dyskurs glottodydaktyczny*, Lublin, s. 105–118.
- Dunin-Dudkowska A., 2022b, *Reportaż jako gatunek wypowiedzi w glottodydaktyce (na przykładzie reportażu Ryszarda Kapuścińskiego)*, „Acta Universitatis Lodzensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 29, s. 365–381.
- Dunin-Dudkowska A., 2023a, *Gatunki wypowiedzi w glottodydaktyce polonistycznej (na przykładzie blogu)*, w: M. Piasecka, M. Wojtyńska-Nowotko (red.), *Poradnik Językowy. Horyzonty polszczyzny. Prace ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Dubiszowi w pięćdziesiątą rocznicę Jego pracy naukowej i dydaktycznej*, Warszawa, s. 261–272.
- Dunin-Dudkowska A., 2023b, *Streszczenie jako gatunek wypowiedzi w glottodydaktyce polonistycznej*, „Acta Universitatis Lodzensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 30, s. 149–162.
- Frukacz K., 2018, *Reportaż literacki w glottodydaktyce polonistycznej – prolegomena*, „Kwartalnik Polonicum”, t. 28/29.
- Gajda S., 2001, *Gatunkowe wzorce wypowiedzi*, w: J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*, Lublin, s. 255–268.

- Grochala B., 2019, *O kształtowaniu kompetencji genologicznej w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 26, s. 221–229.
- Grochala B., 2021, *Teksty sportowe w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 28, s. 297–307.
- Grochala B., 2022, *Wzorce gatunkowe a kształcenie w zakresie form wypowiedzi pisemnych w wybranych pomocach dydaktycznych przygotowujących do egzaminu certyfikатовego na poziomie B1*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 29, s. 179–189.
- Janowska I., Lipińska E., Rabiej A., Seretny A., Turek P., 2011, *Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2*, Kraków.
- Lipińska E., 2023, *Kształcenie umiejętności pisanie w dydaktyce języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- Miodunka W., 2013a, *Innowacje w glottodydaktyce polonistycznej*, w: J. Mazur, A. Małyska, K. Sobstyl (red.), *Glottodydaktyka polonistyczna w obliczu zmian językowo-kulturowych i potrzeb społecznych*, t. 1, Lublin, s. 23–40.
- Miodunka W., 2013b, *Glottodydaktyka polonistyczna w rozwoju nauczania i badań polszczyzny w latach 1950–2012*, w: A. Dunin-Dudkowska, A. Małyska (red.), *70 lat współczesnej polszczyzny. Zjawiska, procesy, tendencje*, Lublin, s. 681–710.
- Prążyńska D., 2022, *Czarno na białym*, Kraków.
- Rada Europy, 2003, *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, tłum. W. Martyniuk, Warszawa.
- Skwarczyńska S., 1975, *Wokół teorii listu*, w: S. Skwarczyńska, *Pomiędzy historią a teorią literatury*, Warszawa.
- Standardy wymagań odnoszących się do poszczególnych poziomów biegłości językowej w zakresie znajomości języka polskiego jako obcego*, 2003, będące załącznikiem do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lutego 2016 r.
- Witosz B., 1997, *Opis w prozie narracyjnej na tle innych odmian deskrypcji*, Katowice.
- Wojtak M., 2004, *Gatunki prasowe*, Lublin.
- Wojtak M., 2019, *Wprowadzenie do genologii*, Lublin.
- Zbiory zadań*, <https://certyfikatpolski.pl/o-egzaminie/zbiory-zadan/> [24.09.2024].